

1-2. Haftalar: Giriş: Devlet, Siyaset ve Siyaset Bilimi/Uluslararası İlişkiler Ayırımını Düşünmek

Uluslararası İlişkiler ise, yine bu siyasal düşünce geleneği içinde ancak özellikle dünya savaşlarının ardından, şu temel soruya odaklanan asker, diplomat ve devlet adamı kökenli siyasal düşünürlerin fikir ve eserleri üzerinden gelişmiştir: Savaşların sebebi nedir ve savaşlar nasıl engellenebilir? Diğer bir deyişle uluslararası alanda istikrarlı bir barış ve güvenlik nasıl yaratılabilir?

Bu çerçevede Uİ, aslında insanlığın geleceği bakımından çok daha acil ve temel bir sorunsala sahiptir. Diğer bir deyişle, yüzyıllara dayanan, ideal kamu düzeni arayışlarından niteliksel olarak farklı bir sorun, disiplinin çıkış noktasını oluşturmuştur. Savaşları sona erdirmek, milyonlarca insanın ölmesine, kentlerin, uygarlıkların yok olmasına sebep olan topyekun savaşlar nasıl önlenmelidir? İşte bu sorunun aciliyeti nedeniyle, Uİ daha pratiğe dönük bir disiplin olarak doğmuştur: Mevcut durumu gözlemler yoluyla anlamak/tanımlamak ve acil/pratik çözümler getirmek amaçlanmıştır. Bu nedenle de Uİ, sosyal bilimler alanı içinde, ortaya çıkışı itibari ile teorik olmayan, felsefi açıdan zayıf, esas olarak tarihe odaklanmış bir disiplin olarak doğmuştur denebilir. I. Dünya Savaşı'nın ardından bu temel soruya, uluslararası alanın aynı bir devletin içi gibi, kurumlar ve hukuk temelinde düzenlenmesi fikrinden hareketle yanıtlar üretmeye çalışan idealistler, iki savaş arasında hızla yükselen faşizm ve Avrupa içi düşmanlıklar karşısında, II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ile ortaya attıkları idealist fikirlerin tam anlamıyla çöktüğünü gördüler. Kurumlar ve normlar yeni bir savaşın çıkmasını engelleyememişti.

İdealizmin yerini alan realizm, özellikle 1950'lerden itibaren, disiplinin esas olarak bir Amerikan disiplini olarak doğmasına neden olan bir dizi ABD'li diplomat ve devlet adamının eserlerinde, Uİ'nin bugün bile hakimiyetini koruyan ana akım düşünme biçimi haline geldi ve devletin içi için düşünülen tüm formülasyonların bir kenara atılması gerektiği anlayışını büyük bir keskinlikle disiplinin temeline yerleştirdi: Devletin dışı, içinden yapısal ve niteliksel olarak tamamen farklıdır ve uluslararası düzen bu farklılığı nedeni ile farklı bir şekilde ele alınmalıdır. Bu realist yazarlara göre, real politik, yani ideal düzen arayışları değil ama gözle görülebilen güç mücadeleleri, uluslararası ilişkilerin **gerçekliği**dir ve bu nedenle, uluslararası alan devletin içinden farklıdır.

Bu dönemden itibaren realizmin uluslararası düzene dair temel varsayımları, ABD'nin Soğuk Savaş boyunca devam edecek hegemonik liderliğini açıklayan ve aslında pekiştiren siyasal bir işlev de gördüler. Özellikle ABD de gelişen Uİ, devletleri birer bilardo topuna indirgeyen, soyut bir devleti, disiplinin ana aktörü olarak kodladı. Avrupa'da ise disiplinin gelişiminde kültürel farklılaşmalar oldu. Örneğin Fransa ve Almanya'da Uİ, Siyaset Bilimi'nin bir alt alanı olmaya devam etti; ayrı bir disipline dönüşmedi. Almanya'da genel olarak hukuk temelli olarak gelişti; ancak 1960-80 arasında Barış Çalışmaları, alternatif bir uluslararası ilişkiler fikrine de kapı araladı. Fransa'da bölge çalışmaları ağırlık kazandı. İngiltere'de, özellikle İngiliz Okulu, realizmin kimi varsayımlarını kabul etmekle birlikte, ayrı bir kuramsal gelişim hattı ortaya çıkardı. Genel olarak Avrupa geleneğinde, Uİ, sosyoloji, tarih, hukuk, siyaset felsefesi gibi alanlarla daha yakından ilişkilidir. ABD'de ise dış politika sorunlarına, özellikle jeopolitik sorunlara acil yanıtlar üretme mantığı üzerinden gelişmiştir. Bu nedenle, 1950'lerden itibaren Uİ, Siyaset Bilimi'nden disiplinler olarak ayrılmasını sağlayan kimi temel varsayımlara dayanmıştır. Bu varsayımlar ve disipline etkileri bir sonraki haftanın konusudur.